

L
L
U
C

ANY XLVI • NÚM. 547 • OCTUBRE 1966

REVISTA MENSUAL

ANY XLVI - NÚM. 547 - OCTUBRE 1966

Amb llicència eclesiàstica

ERA MUY JUSTO

SUMARI

	Págs.
* Era muy justo	257
* Bodas de diamante de los Misioneros de los Sagrados Corazones con el Santuario de Lluc, <i>por Gaspar Munar, M. SS. CC.</i>	260
CERTAMEN LITERARI «LLUC 1966»	
* Memòria del Secretari, <i>per Miquel Gayà</i>	267
Premis de Poesia	
* Lletra a Anna, <i>per Miquel Martí Pol</i>	271
* Anhels, <i>per Pere Orpi, Pvre.</i>	273
* Formentor 1966, <i>per Guillem Frontera</i>	275
* Discurs del Mantenedor, <i>per Josep Maria Llompart</i>	277
* Temes d'art, <i>per Pep Bauçà i Pisà</i>	286
* Homenatge a Joan Soler Jové, <i>per Francesc d'A Marcè</i>	288

PORTADA: *Bust del P. Joaquim Rosselló.*
Obra de l'escultora Remígia Caubet

DIRECTOR: GASPAR MUNAR
Paz, 3 - Palma de Mallorca

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:

Ordinària: 50 ptes.
De benefactor: 100 ptes.

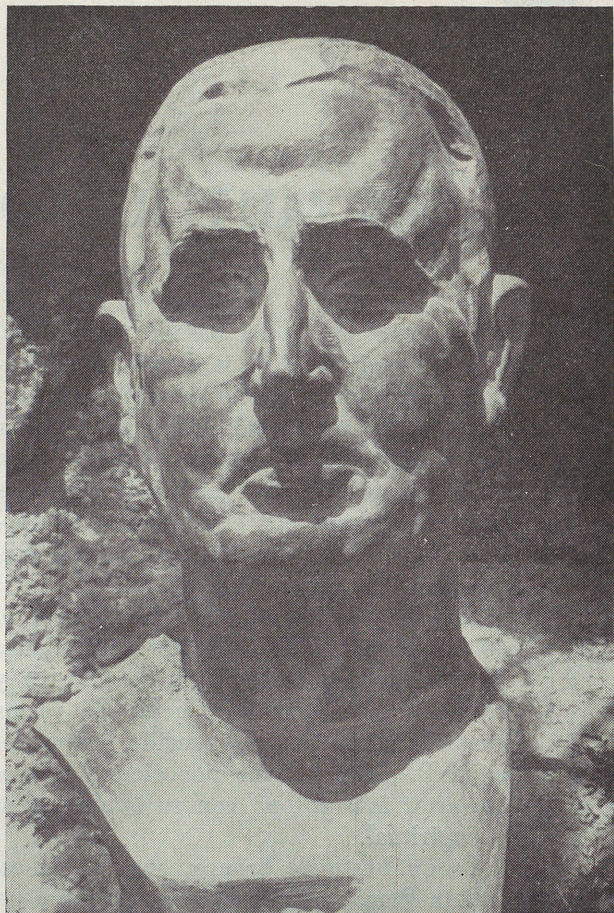
Depòsit legal: P. M. 276-1958

Este año, el 11 del pasado septiembre, la fiesta tradicional de la *Diada* en el Santuario de Lluc se vistió de galas extraordinarias. Se aprovechó el día para rendir un homenaje al P. Joaquín Rosselló y a la Congregación de Misioneros de los Sdos. Corazones por él fundada, con motivo del 75.º aniversario de su establecimiento en la Santa Casa de Lluc.

Con asistencia del Obispo Diocesano, de las primeras Autoridades provinciales, de los Alcaldes de Palma y de Escorca y de un gran concurso de gente de varios pueblos se inauguró un sencillo monumento al P. Joaquín, que por cierto, no podía estar más a tono con su temperamento espiritual.

Es un busto de bronce, obra de la escultora Remígia Caubet, colocado sobre un pilar de piedra viva, como para recordarnos la fortaleza heroica de aquella alma, probada con tantas penas durante su priorato principalmente con el injusto despojo del antiguo patrimonio de la Virgen. Está emplazado en un plácido rincón, algo elevado para que allí no lleguen los cuchicheos de la gente y tiene por dosel una oquedad de la montaña santa del Rosario.

Si el P. Joaquín, venciendo la repugnancia de su sincera humildad, se hubiera visto precisado a escoger un sitio para erigirle una memoria después de su muer-

*Busto del P. Joaquín obra de la
escultora Remigia Caubet*

te, él, que siempre huía del bullicio de las plazas y era tan amante de la agreste soledad a no dudarlo, hubiera elegido este retirado rellano de la montaña.

Y bien merecía este homenaje aquel hombre de Dios, que, el día 6 de mayo de 1891, con su diminuta Congregación recién fundada se trasladó al Santuario, sólo por obedecer a su Obispo y renunciando a los planes de vida más retirada y contemplativa, que él había concebido para sus Misioneros. Muy digno era de este obsequio aquel varón fuerte, que, en medio de grandes dificultades, emprendió la reforma moral y, material del Santuario de Lluç, purificándolo de su ambiente un tanto mundano y aromatizándolo con auras de santidad, y llevando a cabo al mismo tiempo la mejora de la hospedería

y del camarín de la Virgen. Justo era que aquí se perpetuara la memoria del fiel colaborador del valiente Obispo Cervera, que con tanto denuedo defendió los derechos de la Patrona de Mallorca contra las injusticias de un gobierno sectario, y que con él hubo de compartir la amargura de las calumnias vertidas por la prensa liberal. Al celoso Obispo aquella lucha le costó la vida, y el P. Rosselló salió de ella con la salud muy quebrantada.

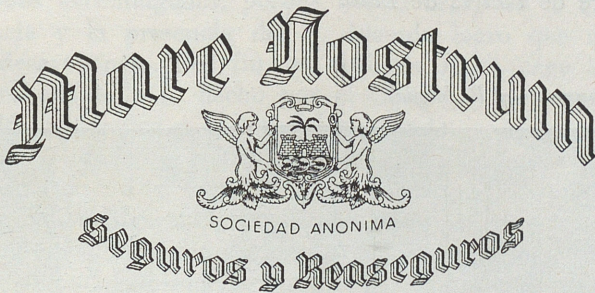
En adelante, cuando los peregrinos, bajando de la montaña del Rosario, se fijen en aquel monolito, levantado entre rocas, o, asomando de noche la cabeza por las ventanas de la hospedería, lo contemplen iluminado, no faltará quien les diga: Esta es la figura del venerable P. Joaquín Rosselló, el Prior vigilantísimo que, durante diez años, se desveló por el bienestar de los peregrinos, defendió con gran brío los derechos de la Virgen, celó el honor de su templo y perfumó todo su Santuario con aromas de santidad.

Electrofil

AISLANTES — CONDUCTORES — TERMOCLECTRICIDAD

Bartolomé Ferrá, 4 — Teléfono 1 42 55

PALMA DE MALLORCA

SEGUROS QUE PRACTICA

VIDA, ROBO, GANADO, INCENDIOS, CRISTALES, COSECHAS, PEDRISCO, INDIVIDUAL, ENFERMEDAD, TRANSPORTES (Aéreos, marítimos, y terrestres) CINEMATOGRAFIA, RESPONSABILIDAD CIVIL, PERDIDA DE BENEFICIOS Y COMBINADO DE INCENDIO Y ROBO

Sucursales, Delegaciones o Agencias en todas las poblaciones de España

Dirección general: Vía Roma, 45 — Teléfono 12803 (seis líneas)
PALMA DE MALLORCA

BODAS DE DIAMANTE DE LOS MISIONEROS DE LOS SAGRADOS CORAZONES CON EL SANTUARIO DE LLUC

Estaba dispuesto de Dios que la pequeña Congregación de Misioneros de los Sdos. Corazones, fundada por el Obispo Cervera el 17 de agosto de 1890 en la ermita de Randa, viniera a fundirse un día con el ilustre Santuario de Lluç, para ser como dos cosas en una, hasta el punto que el pueblo mallorquín, olvidando el título propio de dichos Misioneros, les diera comúnmente el nombre de *Padres de Lluç*.

Perspectiva del monumento al P. Joaquín

Aun no contaba un año de existencia esta Congregación, cuando el Obispo Cervera, resuelto por un lado a instalar en Lluç una comunidad religiosa, que levantara el Santuario, y por otra parte, indeciso ante la turbulenta oposición callejera que se había levantado contra su proyecto, arguyendo sobre todo, que Lluç no podía entregarse a forasteros, de pronto vio la solución adecuada a tan difícil problema, instalando allí la Congregación del P. Joaquín Rosselló. Era este uno de los sacerdotes más prestigiosos y respetados en toda la Diócesis, y sus hijos eran todos mallorquines.

Por esto el Dr. Cervera suplicó al P. Joaquín que aceptase este traslado como en servicio de la Diócesis. Este, que había concebido sobre su Instituto planes muy diferentes de vida más retirada y contemplativa, para que fueran sus misioneros auténticos apóstoles, que dan a los pueblos lo que ellos primero se han asimilado en la oración, sacrificó en aras de la obediencia tan bellos ideales, confiándose totalmente a la Providencia.

Llegó con los suyos al Santuario el día 6 de mayo de 1891, vigilia de la Ascensión del Señor. Salió a recibirles cerca del Guix el Vicario Rdo. D. Damián Mas acompañado de los Niños *Blavets*.

La situación de los Congregantes, durante el primer año en aquella santa Casa, fue por demás difícil y delicada. El Prior anterior y Párroco de Escorca no quería ceder su prebenda y había apelado contra la disposición del Obispo. Se mantenía dentro del Santuario desempeñando las funciones de Párroco y aprovechaba cualquier circunstancia para decir a los subalternos del P. Rosselló: *Estáis todos excomulgados, porque habéis usurpado lo que no os toca*. Sólo la paciencia y la presencia del P. Joaquín logró que no saltasen las chispas de la desavenencia. Por fin, en abril de 1892, llegó la sentencia de Roma, que aprobaba todo lo hecho por el Obispo, y de este modo la Congregación quedó en pacífica posesión del Santuario.

Una vez consolidada la situación, el P. Joaquín aplicó todos sus energías a la reforma moral y material del Santuario. Sus primeros cuidados fueron para los Niños *Blavets*, que andaban antes un poco sueltos. Construyó para ellos un nuevo dormitorio con departamentos independientes y atendió con solicitud a su buena formación espiritual y cultural.

En la hospedería no había por aquel entonces más que unas diez o doce celdas, y como por otra parte, después del estreno de la nueva carretera en septiembre de 1891 la afluencia de peregrinos era de cada día mayor, se imponía una ampliación y mejora de dicha hospedería.

Empezóse por un gran desmonte en la parte septentrional del patio de la iglesia, y luego se levantó allí una nueva ala de celdas, una cocina y comedor mucho más grande para los peregrinos y una fonda para gente más distinguida. Todas aquellas obras se estrenaron en 1895.

También en la iglesia se hizo un pavimento nuevo y se amplió el camarín de la Virgen, añadiendo al primitivo, muy estrecho, una pieza grande y bien proporcionada con techo de estilo mudéjar y adornada con grandes pinturas, obra de D. Salvador Torres. Comunicaba con el camarín antiguo por un esbelto arco sostenido por columnas de estalactita. Fue inaugurado el 14

BODAS DE DIAMANTE

El Obispo Dr. Álvarez contempla el monumento del P. Joaquín. A su lado la escultora Remigia Caubet

de abril de 1900. Todas estas importantes reformas fueron hechas con limosnas de los fieles y los recursos económicos del Santuario; mas como esto no fuese suficiente, el Obispo Cervera puso de su bolsillo 8.400 ptas. y los Congregantes por espacio de seis años renunciaron a la nómina que les correspondía

En 1897 llegaron días de gran tribulación para toda la Mallorca católica y en particular para su Obispo y los Custodios del Santuario. Aquel año por una ley injusta del Gobierno Español fue despojada la Virgen de Lluc de todo su rico patrimonio. Los predios del *Barracar*, *Ca l'Amitger*, *Menut* y *Binifaldó*. Los peregrinos desde entonces no pudieron ser atendidos con la generosidad de antes. Sólo seis años después, en 1903, el Gobierno dio al Santuario una compensación en valores de la Deuda del Estado.

Entonces el Obispo Campins quiso reconstituir el antiguo Colegio de Lluc con miembros de la Congregación. «Visibles y aplaudidos de todos —dice Rotger en su Historia de Lluch— eran los inmejorables servicios así espirituales como temporales que habían introducido en el antiguo Santuario los celosos sacerdotes de la Congregación Diocesana de Misioneros de los Sdos. Corazones desde su instalación en aquella Santa Casa, apreciándolos más que nadie el Rdm. Prelado». Por esto propuso al Ilmo. Cabildo Catedral su proyecto, mereciendo su aprobación y aplauso en 1904, y en 1910 obtuvo para aquella reorganización la aprobación definitiva de la Sta. Sede.

En 1908 este mismo Obispo, devotísimo de Lluc, para preparar el 25.º aniversario de la Coronación Pontificia de la Virgen emprendió nuevas e importantísimas obras en el Santuario. Se completó la hospedería con la gran ala que mira a poniente y el gran patio que quedaba en medio quedó dividido en dos por una ala transversal. El montecillo contiguo quedó adornado y santificado con los misterios monumentales del Rosario y coronado por una gran cruz traída de Jerusalén por la VI peregrinación española. La iglesia quedó también magníficamente decorada extendiendo a toda su bóveda y cúpula la antigua ornamentación barroca que adornaba el presbiterio. No hay que decir que en todas estas obras fueron el brazo derecho del Obispo y sus fieles colaboradores los Padres de la Congregación. Cuando todo estuvo terminado fueron ellos los que pidieron al Obispo que pusiera un broche de oro a su obra, consagrando solemnemente aquel templo, como lo hizo el 17 de agosto de 1914.

Después de la muerte de aquel benemérito Prelado, continuaron incansables la tarea de ennoblecer el ilustre Santuario de María. Se construyó un ala nueva al otro extremo del *Hort dels Capellans* para alojamiento de la Escolanía, que había crecido mucho. Se amplió y adornó la sobria fachada que la iglesia según los planos del arquitecto D. Francisco Roca. Se instaló un nuevo órgano en el coro construido por la Casa Amezua y para ello hubo de levantarse la bóveda, que quedó enriquecida con una bella pintura del milagroso hallazgo de la Virgen, obra de D. Francisco Maura.

El Sr. Obispo después de la bendición se encamina a la Basílica para la misa.

El Obispo D. Jacinto M.ª Cervera que dispuso el traslado de la Congregación a Lluç

En 1920 se inauguró un monumento de bronce al egregio Obispo Campins en el patio de la iglesia.

En 1922, tras largas negociaciones llevadas a cabo en Madrid por el P. Antonio Thomás, el Gobierno Español devolvió al Santuario el predio de *Lluc* o *Ca l'Amitger*, con lo cual quedó asegurada su total independencia.

En 1941 fue instalado en Lluc el Seminario mayor de la Congregación y se formó la *Schola Lucana* de cantores, que tanto realce ha dado al culto del Santuario.

En 1953, siendo incapaz el lugar para cobijar a los dos seminarios, mayor y menor, y careciendo el Santuario de recursos para hacer obras nuevas, los Estudiantes mayores con sus propias manos, dirigidos por un experto levantaron un piso nuevo sobre el ala de los Padres para dormitorio de los pequeños.

Siguieron nuevas y notables mejoras en la Hospedería. Se levantaron dos pisos sobre el ala de la fachada y el Santuario quedó dotado de una serie de celdas a todo *confort*.

Aparte de todas estas obras materiales los Padres Misioneros han tenido buen cuidado de mantener siempre viva la llama de la devoción a la Virgen. En 1948 obtuvieron de la Sta. Sede que Ntra. Señora de Lluc fuese declarada

Patrona principal de su Congregación y entonces empezó a celebrarse su fiesta con misa y oficio propio. Restablecieron la antigua Cofradía de Lluc y la propagaron por varios pueblos, donde aparecieron altares y capillas dedicadas a la *Moreneta*.

También pusieron en el Santuario una nota de alta cultura, instalando en una de sus salas un museo con varias secciones, que últimamente se ha enriquecido y ampliado con el donativo del gran coleccionista mallorquín D. Antonio Mulet.

En 1960 el Santuario llegó al apogeo de su esplendor consiguiendo el título de Basílica menor, que le otorgó el Papa Juan XXIII.

En 1962 se estrenó el nuevo trono y camarín de la Virgen, y las obras de mejoramiento continúan en nuestros días.

Al cumplirse los 75 años de esta perfecta compenetración de los Misioneros de los Sdos. Corazones con el Santuario de Lluc, se pensó en rendir un homenaje a la persona del P. Joaquín, que la inició y llevó a cabo con tanto acierto. Se pensó en dedicarle un sencillo monumento en las cercanías del Santuario y además para que esa memoria tuviera también su proyección hacia fuera, principalmente en el mundo de las letras, se convocó un certamen literario, ofreciendo halagadores premios a los contrincantes vencedores.

Santuario de Lluc, tal como era cuando llegó a él el P. Joaquín Rosselló en 1891

BODAS DE DIAMANTE

Las dos cosas se realizaron en la fiesta de la Diada celebrada el pasado 11 de septiembre.

Por la mañana llegó al Santuario el Sr. Obispo de Mallorca D. Rafael Alvarez Lara. Tras él las autoridades provinciales, el Sr. Gobernador Civil D. Plácido Alvarez, y el Presidente de la Diputación, D. Rafael Villalonga. También asistió el Alcalde de Palma, D. Máximo Alomar, que evocaba el recuerdo de los antiguos Jurados del Reino, Patronos natos del Santuario. En nombre del Cabildo Catedral, otro de los Patronos de Lluç, asistió el M. Iltre. D. Francisco Ortega de La Lorena, Arcediano, amén de las autoridades locales y gran multitud de gente de la ciudad y otros pueblos de la Isla. Entre tanta concurrencia se destacaban la Prohomonía de la Virgen y sus Camareras de honor.

Se empezó la jornada con la bendición del monumento, emplazado en un apacible rincón tras el ala de poniente de la hospedería. Realizó la ceremonia el Sr. Obispo entre el repiqueteo de las campanas y las detonaciones de los cohetes.

Siguió la misa que celebró el Sr. Obispo con una homilía muy sentida y llena de unción, en la que realzó el auténtico espíritu apostólico que informó al Fundador de las Misioneros de los Sdos. Corazones, al cual llamaba cariñosamente Don Joaquín, considerándolo como una gloria auténtica del clero mallorquín.

Por la tarde se celebró el certamen literario en un escenario campestre, bajo los chopos y álamos que sombrean la Font Cuberta. Estaban en la mesa de la presidencia juntamente con el Superior General de los SS. Corazones y el Prior del Santuario los señores que formaron el Jurado Calificador, D. Juan Pons y Marqués, D. José M.ª Llompart, que actuó a la vez de Mantenedor, D. Bernardo Vidal y Tomás, D. Bartolomé Fiol, el Rvdo. P. Guillermo Celiá en representación del Santuario, y el Secretario del mismo D. Miguel Gayá. Este leyó la memoria del certamen. Se abrieron las plicas de los autores premiados, que resultaron ser los siguientes: D. Miguel Martí Pol, premiado con el *Blau d'or* por su poesía *Lletra a Anna*. D. Pedro Orpí, Pbro., con el *Blau d'argent* por sus poemas *Anhels*, y D. Guillermo Frontera, por su pieza *Formentor 1966* fue galardonado con la medalla *Blau de bronz*. Entre los trabajos en prosa fue premiada la novela de D. Gabriel Cortés titulada *Pel camí del vent*.

A continuación se leyeron los trabajos premiados y finalmente el Mantenedor D. José M.ª Llompart, leyó su bello parlamento en atildado mallorquín en que analizó la obra de los literatos mallorquines almacenada en tres Coronas Poéticas, que han dedicado a la Reina de Mallorca.

La fiesta acabó al anochecer con dejos de paz, saboreada dulcemente en aquella magna asamblea.

Gaspar Munar, M. SS. CC.

Certamen Literari Lluc 1966

MEMÒRIA DEL SECRETARI

LA MEVA presència com a Secretari del Jurat qualificador d'aquest primer Certamen Literari a Lluc, la justifica la meua especial vinculació a aquest Santuari on vaig passar els millors anys de la meua infantesa com a «Blauet», i també la meua vinculació afectuosa i per diversos motius efectiva a la Congregació religiosa que enguany celebra les Noces de Diamant de la seva instal·lació, per manament episcopal, en aquest Casal de la Patrona de Mallorca, per substituir i, en certa manera, seguir l'antiga Col·legiata que durant més de tres centúries li havia donat tant de relleu i d'esplendor. Això, doncs, m'obliga a encetar aquesta Memòria amb uns breus mots d'explicació.

Els organitzadors d'aquest Certamen no han volgut donar a la festa d'avui cap expressió altissonant, sinó més aviat una volguda i premeditada intenció d'humilitat i senzilleza. Ja en teníem prou de certàmens locals, i no era del cas fer riure Santiago Russiñol amb la ironia i la facècia dels seus Jocs Florals de Camprosa. Per això, enlloc de trobar-nos en un teatre més o manco fastuós, i lluint vestimentes d'etiqueta, hem vingut a reunir-nos baix d'aquests olms i pollancrecs rústics, dins l'escenari d'aquestes muntanyes, a l'encís cantusser de la Font Cuberta. Tot, com veis, volgudament humil i senzill.

CERTAMEN LITERARI

Calia, però, de totes maneres, al Monestir de Lluc, aquesta manifestació espiritual, com a exponent del fer i del sentir d'un poble. Puix en tots els moments de la seva història, Mallorca ha degut tenir i trobar ací l'íntima flama del seu foc colgat que és pròpia del «sant racó de la llar».

Va ser una coincidència providencial que en el segle passat s'obrassen a Mallorca dos desvetlaments espirituals que en fan un: el seu desvetlament religiós contrastant amb el mal característic de l'època abocada a revoltes i cremes d'esglésies, i la seva renaixença literària després d'uns segles d'inconsciència i d'abdicació política. La primera manifestació va tenir un exponent formidable en aquella magna peregrinació mallorquina del 1883 a Lluc, que alhora va donar lloc i culminà amb aquella altra del 1884 amb motiu de la Coronació pontifícia. La segona, iniciada pròpiament amb la publicació de «La Palma» en 1840, perdura fins als nostres dies. Ja en aquell gran fet de la Coronació pontifícia que va moure Mallorca tota i dugué més de quinze mil persones a aquest Santuari, en un romiatge nocturn, a peu i pels vells camins de ferradura —car no existia allavors la moderna carretera—, és precís observar que si tota Mallorca es va moure, al front d'aquell moviment tan singular hi figuraven com a capitans i capdavanters els seus homes de lletres tots, des de Josep Maria Quadrado i Bartomeu Ferrà als més joves del moment, com eren Costa i Llobera —que encara era seglar— i Miquel dels S. Oliver que devia vorejar els seus vint anys. Tots aquests homes de lletres coincidiren a enardir el poble amb els seus dictats d'amor i poesia que arreglaren en una bella Corona poètica, i també ells, aquells escriptors de «L'Ignorància» i «La Roqueta» —els periòdics que tant influïren en l'esperit dels mallorquins—, s'erigiren en redactors d'un altre periòdic de circumstàncies titulat «Guia de Lluch» que preparà tota l'Illa i encengué la flamarada de l'entusiasme. Aquella «Guia de Lluch» va anar sempre tota redactada en mallorquí, i hi figuren col·laboracions de gairebé tots els nostres escriptors mallorquins d'aleshores. La Coronació va ser un fet tan mallorquí, tan del poble, i al mateix temps tant dels nostres homes de lletres, que resulta difícil d'explicar com a quaranta anys de l'aparició de «La Palma» redactada en castellà —en 1840 hauria semblat una utopia escriure en mallorquí—, en només quaranta anys s'havia obrat el miracle a Mallorca de publicar periòdics i reunir Corones poètiques exclusivament redactats en mallorquí. Resumint, doncs, haurem de dir que Lluc s'era convertit en Casal i fogar espiritual de tota Mallorca, i per tant en Casal i fogar de tots els seus homes de lletres. La instal·lació dels PP. Missioners dels SS. Cors en aquest Santuari venia a dar solució a un moment crític de la seva organització interna, i al llarg del temps ha donat els seus fruits. En 1934 amb motiu de les Noces d'or de la Coronació, els poetes mallorquins tornaren fer acte de presència amb una nova Corona poètica, i n'han feta encara en 1959 amb motiu de les Noces de Diamant amb una tercera Corona.

L'acte d'aviu, per celebrar l'efemèrides que us he dit, no vol ser sinó una anella més de la cadena. D'una cadena que tots voldríem ben sòlida i plena de significances.

A tot això ha vingut, doncs, aquest Certamen, per al qual els organitzadors han tingut una diligència especial en reunir un Jurat el més representatiu possible de totes les edats, estils i tendències literàries. I arribats ja a aquest punt, diguem com hem duit a terme l'elecció dels treballs que en el dia d'avui venim a premiar.

S'han rebut 26 composicions en vers, i quatre llibres de prosa.

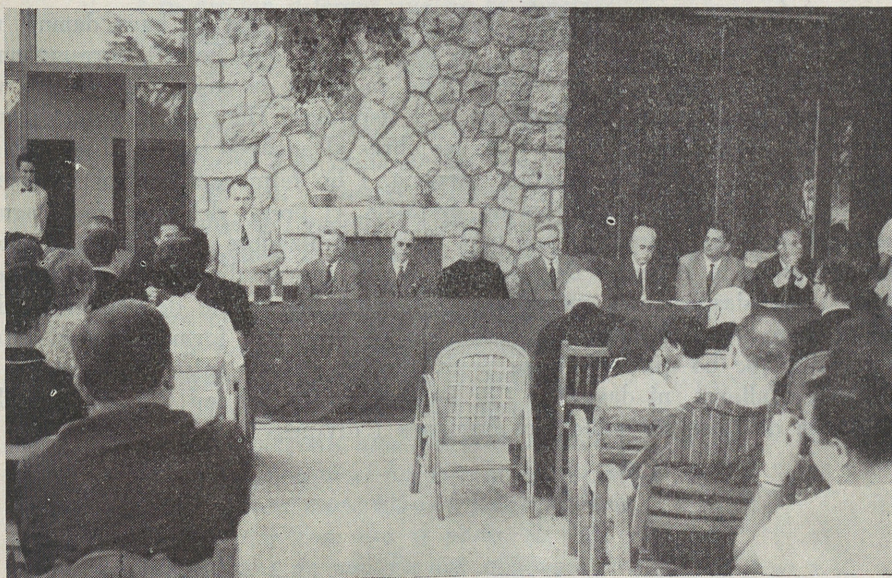
Pel que fa a les 26 composicions en vers —bastantes d'elles, veritables llibrets de poesia, per la seva extensió—, el Jurat fa constar per endavant la seva satisfacció pel notable nivell i l'alta qualitat que impera en la gran majoria d'elles. Tasca difícil ha estat de discernir i triar entre tantes coses bones com s'havien presentades. Tasca que hem volgut realitzar amb paciència i amb amor, contrastant parers i opinions, amb humilitat i sinceritat, i al mateix temps amb fidelitat cadascún a si mateix.

La peça titulada *Lletra a Anna* —sense lema—, d'un fort encuny líric, madura d'estil, plena de ressonàncies íntimes, d'un contingut ben personal, ha cridat tanmateix l'atenció de tot el Jurat, fins al punt de decidir-se unànimement i atorgar-li el premi de la Medalla «Blau d'or».

Per majoria de vots li ha seguit el recull de dos poemes sota el títol *Anhels* —lema «Tramuntana»—, d'inspiració mística, amb belles imatges, llenguatge acurat i fresc, estil nou. Li ha estat atorgada la Medalla «Blau d'argent».

I en tercer lloc, també per majoria de vots, la peça titulada *Formentor 1966* —lema «Geografia insular»—, peça on batega una forta alenada so-

La presidència del Certamen Literari

CERTAMEN LITERARI

cial, i en la qual l'autor demostra una jove veu ben potent, gairebé a un extrem oposat de l'estètica espiritual dels *Anhels*, ha estat considerada mereixedora de la Medalla «Blau de bronzo».

Quant al premi «Mossèn Llorenç Riber» dotat amb 15.000 pessetes per la Prohomonia de la Mare de Déu de Lluc, i destinat a un llibre de creació literària en prosa amb una extensió mínima de 60 fols, el Jurat ha tingut a la seva disposició 4 obres rebudes. Una d'elles s'eliminava tota sola per tractar-se d'un llibre d'assaig, matèria no prevista en el Cartell. De les altres tres obres que quedaven, la titulada *Banc de justa* acaba de ser premiada —segons veredicta publicat als diaris de Barcelona— al Concurs literari de Cantongròs; motiu pel qual el Jurat no cregué oportú de reconèixer-li el caràcter d'inèdita, i així també quedà exclosa de votació. De les dues que quedaven finalment, el Jurat considerà plenament digna del premi la novel·la *Pel camí del vent* —lema «Surgam»—, i li atorgà per unanimitat. Es tracta d'una obra d'estil madur, escrita amb un domini de la llengua que mallorquineja per tots costats, d'escenes sucoses i ben polides, tractades sovint amb una fina maestria.

I ara, senyors, que ja estau frissosos i impacients per conèixer els noms dels autors premiats i tastar les primícies del vi novell d'aquestes obres acabades de llorejar, prou ja de presentacions i memòries! Deixau només que em dirigisca a tots els autors que han treballat i s'han fatigat per enviar les seves composicions a aquest Certamen i no han tingut la sort de veure-les premiades. Tots són ben dignes d'un càlid elogi. Tots ells han fet possible l'esplendor d'aquesta festa. Si dependís de mi, jo establiria un premi, el Premi dels autors no premiats. ¿Vos imagineu què hauria estat d'aquesta festa si només hi haguessen concorregut els qui d'antuvi haguessin pogut saber que se n'havien de dur la joia? Un fracàs complet!

Així, doncs, l'èxit d'aquesta festa hem de dir que se basa damunt un fracàs de molts, damunt el fracàs de tots aquells que havent corregut amb il·lusió i entusiasme, i potser mereixent-ho en molts de casos i de bon de veres, no han pogut veure realitzada la seva aspiració. Hem dit al principi, que el Jurat ha pogut constatar que totes les obres alcançaven un nivell general de bona i a voltes molt bona qualitat literària. I ho feim constar amb vivíssima satisfacció. Per a tots els autors no premiats, el premi del més sincer agraïment per part del Santuari, per part dels organitzadors i del Jurat, i sobre tot en nom de la Mare de Déu de Lluc, a qui anaven dirigits tots aquests esforços i entusiasmes com una oració col·lectiva del poble de Mallorca. Allò que no hem pogut premiar els homes de la terra que formam aquest Jurat, jo vos dic que no quedarà sense premi davant els ulls misericordiosos de la Reina de Mallorca, ni davant el Cor bondadosíssim del seu Fill que és l'Alfa i l'Omega de totes les sabiduries humanes i divines.

Miquel GAYA

PREMIS DE POESIA

I. MEDALLA «BLAU D'OR»

LLETRA A ANNA

Anna: Ara em pregunto sovint què n'hauríem fet d'aquest gran silenci si ens haguéssim conegut molt abans, quan no teníem paraules per a omplir-lo, ni la dura voluntat de lluitar que tenim ara. Parlo per mi, sobretot, tal vegada perquè em conec molt més: de tu en sé poca cosa. Vagament et recordo com una noia insòlita —jo sempre he estat de poble, no ho oblidis— i no goso o no sé configurar-te perquè els records que tinc són postals velles amb gent endiumenjada i molt solemne i tu ets tan diferent que no hi encaixes. Jo aleshores —ja ho saps— m'entossudia a fer créixer tothom faixat amb sòlids preceptes de virtut, perquè m'havien ensenyat que estimar era endurir el rostre i negar-se a la crida de les coses amb un gest matusser d'anacoreta. Era absurd i sincer: ho pots ben creure. M'es mussava la veu i em malmetia les mans, pedant com una criatura, i era cruel de tant voler-me dòcil. Tu ja no eres al poble. Quan venies, a l'estiu, de vegades ens trobàvem i jo et veia llunyana. Casa teva, per exemple, era una illa molt remota. No et sorprengui si ho dic: tu no formaves part del meu món. Llavors jo no t'hauria gosat parlar com ara et parlo. Et veia tan diferent de mi! Perquè m'havien marcat a terra, amb ratlles ben precises,

els indrets en els quals podia viure
sense atemptar contra la llei i l'ordre;
i tu eres sempre part dellà dels límits.
Que grotesc tot plegat, ara: no trobes?
Aleshores, però, com m'obsedia!
Ja saps com són els pobles. Tot ressona
part de dins de les cases. Les paraules
són mobles vells, corcats, feixucs, incòmodes
i a cada gest s'alça una pols de segles.
Tanmateix costa molt de no sotmetre's
al ritme obscur de tanta sang cansada.
Per 'tu era diferent: Tu te'n lliuraves
tan sense esforç, que jo et veia com una
llunyana quietud inassolible.
Vaig créixer sol i decebut. No et pensis
que ho digui perquè si. Tanta eixutesa
m'afeixugua poc a poc. Se'm feia
tan difícil de creure! Fins que un dia
vaig posar-me malalt. Ja veus! Les coses
tenen aquests tombants imprevisibles.
Tot és senzill com en un conte amable.
Et lledes un matí i el món canvia
perquè, de sobte, un glop de sang t'omplena
la boca i ja tot té aquell gust de terra.
No et sabia pas dir com m'ho vaig prendre.
Dels primers dies, ara, no en recordo
més que la por, que era una por concreta
feta de gent, de mal físic, d'objectes.
Vaig trigar molt a descobrir el silenci,
a saber que aquell buit se m'ompliria,
poc a poc, de paraules que aleshores
deia en veu baixa, a sospitar que aquella
pietat de tothom em despullava
de l'home vell, a aprendre que tenia
per tot recer el que feia la meua ombra.
Per primera vegada, te n'adones?
m'allunyava de tot. Com t'ho diria?
Era néixer de nou pel gest solemne
de creure en mi més que en tota altra cosa.
I em vaig fer gran depressa. Mentiria,
però, si ara et digués que la carcassa
va caure d'un sol cop. Com una nosa,
massiva i persistent, he dut fins ara
restes de mi mateix a les butxaques.

*Ja fa molts anys de tot. Si ara te'n parlo
no és per girar, enyorós, els ulls enrera.
Anna: hi ha el temps perdut i la tendresa
que hem malversat; hi han tantes coses belles
que no hem sabut comprendre i l'esperança
com una casa oberta. Tal vegada
m'he recordat de tot, perquè la teva
presència d'avui ja no és aquella
presència d'abans, sinó una viva
dimensió del temps i les paraules;
perquè m'aprenc de nou i tu m'ajudes;
perquè estic sol, ben sol aquesta tarda.*

Miquel Martí Pol

II. MEDALLA «BLAU D'ARGENT»

ANHELS

SALM DE L'AMIC

*No t'allunyis, Amat. La nit és fosca
i llarg el meu camí. No, no t'allunyis.*

*Encén el teu fanal ma petja.
Desferma rius de música
que ofeguïn els lladrucs dels cans salvatges.*

*Les meves mans de jove
mendicaren amor per les finestres,
ompliren els graners de joies vanes.*

*Mes un dia tocaren a la porta
del teu casal patern: Tu m'abraçares
i em llescares Amor damunt la taula.*

*Canviaries el nord a mes follies
i ungires el guaret de pluges fortes.*

*Ara tot és novell: l'ànima nua,
retorn cap a la Pàtria,
retorn cap a la Llar per la drecera.*

*Prodigarà raïms la vinya eixorca
i aroma el fonollar, i en la bardissa
salmejaran ton nom les cadernerres.*

*Redreça mes pregàries,
i encalçaran estrelles
com els xiprers extàtics de l'ermita.*

*Desvetla mes petjades
i escamparan ta Llum per les riberes
que escalfa de buidor la Mitja Lluna.*

*La tasca d'estimar no m'és feixuga,
més la nit de l'exili és massa llarga.*

*¿Quan cridaràs l'anyell de sang frissosa
que, enfora de la Pleta
pastura desconhort i beu nostàlgia?*

*Esmola el ganivet, tala me gorja
i estremirà el fenàs de la garriga
un baptisme de sang enamorada.*

M I S S A T G E

*Poetà, tu que passes
traduïnt en paraules la bellesa,
ensenyam l'idioma del silenci
i obrirem una escola d'esperança
per alegrar d'aloses la terrella
dels cors analfabets, que mai no canten
i passen aviat sota la lluna
sols atents al trepig de ses petjades.*

*I senyarem solcs amples de tendresa
i amor de bona llei als qui no estimen
i estoren els camins d'amors expòsits
i venen per un bes la seva herència
de fills del nou Adam, i en les tafoles
i bordells, amb esquerdes de rialla
s'esgarrinxen el cor. Llavors, al vespre,
quan a soles amb Déu s'espluguen l'ànima,
clouen els ulls i, ciutadans de l'ombra,
pasturen cardissers de pau caduca
sota un ponent de corbs cercant carnatge.*

*Germans!
No mireu al ponent, on mor el dia.
Mirau cap al llevant, cap a les ones.
¿No li resten aurores a la nit?
¿Es eterna la sal de les riberes?*

*(No intenteu enfosquir la meva ruta:
de la nit sols em plauen estrelles).*

*Assistirem un dia
a les noces del llop i de l'ovella,
a la fra joiosa de l'amor.
I brindarem en el celler del Pare.*

*Restaurarem altars a la bellesa
i al jardí de la pau plantarem somnis.*

*Caminem costa amunt, el goig a l'aire,
mirant al cel i calcigant ortigues.
Quan brolli la suor, cerquem una ombra:
és precis aturar-nos a somriure.*

Pere Orpí, Pvre.

III. MEDALLA «BLAU DE BRONZE»

FORMENTOR 1966

*Tot és possible sota aquest sol despietat
(però haureu de tirar els rellotges a l'aigua).
Aquí hi guardam, ara mateix, mitja història dels nostres dies
torrant-se com sargantanes a la daurada arena de la platja.
Entre aquest eixam amb banyadors i tovalloles de colors,
d'homes i dones que s'untan amb Ambre Solaire,
de gent que beu Coca-Cola i compra souvenirs,
hi ha —segurament, ho juraria—
els homes que aguanten els fils de les relacions internacionals,
els homes que parlen anglès, odien els negres,
fan campanyes electorals, publiquen llibres
i tenen inconfessables interessos en la guerra del Vietnam.
Això és exacte. Són els homes
que saben fer la cara seriosa de mister Johnson
o alcen els braços com Charles de Gaulle
els que ara estan aquí, amb ulleres de sol, torrant-se la panxa.
Peguen l'ullada al bar, adesiara,
per veure si ja ha arribat l'estimada a sou.
Un altre glop de Coca-Cola (no ha arribat).
Passa un jove indígena, li trepitja un braç, diu I am sorry,
sense recordar-se'n més. No sap el jove
qui acaba de trepitjar: era estranger,
però anava mig nu, i així qualsevol s'equivoca.*

CERTAMEN LITERARI

*L'actriu de cinema, el pintor d'avantguarda,
el Vice-secretari del Ministeri de Defensa,
el financer, el campió mundial d'automobilisme,
un alt empleat del Plan del Desarrollo,
la filla del milionari, els homes que importen i exporten:
aquí hi tenim les barres que sostenen la civilització del nostre temps.
I ells ho saben, que és així. Ara descansen,
ara recuperen forces, ara fan salut
per tornar, a la tardor, als seus negocis.
Nosaltres hem de creure en aquests homes,
hem de creure en la seva intel·ligència privilegiada,
hem de creure que ells ens portaran a la total felicitat,
aboliran el comunisme, faran milions de dòlars,
ens regalaran bombes atòmiques de les vertaderes
i un viatge a la lluna l'any dos-mil.
Nosaltres hem de dir, davant cada un d'ells,
amb plena convicció i orgull moderat,
gratias agamus Domino Deo nostro,
i el coro, tapant la boca als quatre subversius errats de comptes,
ha d'entonar, ha de reconèixer
que dignum et justum est,
perquè així els nostres senyors vegin ben clar
quina és la nostra opinió, fins a quin litúrgic punt arriba
el nostre agraïment; d'aquesta forma,
tindran forces per seguir endavant en la seva dura lluita
contra tot el que ens ferma a l'esclavitud de la nostra ignorància i la nostra
misèria.*

*Un altre pic: gratias agamus,
substituint l'orgue pel renou sagrat de l'or,
per l'agradable música de multituds de la bossa.
(No, no es repetirà altra volta el famós crac).
Aquest sol, aquest sol nostre, famós arreu del món,
i els pins, germans tots, cosins almenys, del pi
de Mossèn Miquel, aquesta pau de Formentor:
és veient-ho, com s'explica que aquests homes
ens hagin portat aquí on estam.
No els defraudem. No hem de permetre
que vinguin els niguls negres i ens amollin la ruixada,
els subversius fenòmens meteorològics.
Hem de pregar a Déu que ens conservi aquest bon temps,
que duri el sol, que no es desfermi
la tempesta, que no caiguin els llamps,
que no arribi mai l'enyorada pluja.
Que no caigui aquest cartó, que tot convidi
al difícil equilibri de la convivència.*

*De cap al tard es queda sola la platja,
talment el ventre suat d'una prostituta fina,
talment el ventre fred d'una prostituta de gran luxe.
(The Rolling Stone canten Satisfation).*

Guillem Frontera

DISCURS DEL MANTENEDOR

L'imprevisible humor dels astres i aquestes planetes que a vegades tots hem de córrer han fet que jo, enemic de qualsevol casta d'improvisacions, m'hagi vist obligat a improvisar —amb quines suades, amb quina aferrissada lluita contra el rellotge!— un parlament que mai per mai m'hauria cregut en el cas d'haver de pronunciar.

Les coses estaven molt ben preparades, i els qui amb tant d'entusiasme i tanta d'eficiència han organitzat el Certamen Literari de Lluç 1966, no en tenen gens la culpa. Ells haurien volgut que ens honoràs avui la presència d'un hoste il·lustre; que dins l'aire d'aquests indrets perfumats de flaire de llegenda i d'una lenta i noble tradició, s'alçàs la veu d'un d'aquests homes que prestigien i donen encuny a la nostra literatura. Les coses —repetesc— estaven molt ben previstes i molt ben pensades; però, ¿què voleu? Quan el malfat hi fica cullerada tot s'embulla i acaba anant en orri. El fet és que els cinc o sis personatges que successivament han estat invitats a prendre part en aquest acte —i en dir personatges vull dir personalitats autèntiques, no les habituals patumasses que sovint s'utilitzen en aquests casos, perquè, convé repetir-ho, els organitzadors del certamen saben ben bé el que es fan i havien triat amb coneixement de causa i amb un instint seguríssim—; els cinc o sis homes il·lustres, doncs, amb algun dels quals s'havia cregut poder comptar, uns per fas altres per nefas, s'han vist obligats a declinar la invitació. Fa pocs dies la situació era gairebé dramàtica. Esgotats tots els recursos, aclaparats de cartes urgents, de blaus telegrams decepcionants, de nervioses conferències telefòniques, els animosos organitzadors es trobaven allà on eren, sense haver fet ni una sola passa endavant. Aleshores ja només era possible la solució d'emergència. I la solució d'emergència he hagut d'esser jo. Una comanda «in extremis» que m'honora altament, però que em ve prou ampla. Una comanda que m'obliga, ben a desgrat meu, a tirar pel dret i a risca la ventura. Una comanda acceptada amb la millor voluntat del món, però que no pot aspirar a ser massa més que el compliment d'un ritus. Amb més motiu que mai m'encoman, com se sol dir en aquests tràngols, a la vostra benevolença; gairebé diria que a la vostra misericòrdia.

Tot just vaig tenir damunt les espatlles l'honrosa i difícil càrrega, vaig restar assegut davant la meua taula de treball, perplex, amb les celles alçades, sense saber què fer ni per on prendre, la mirada fita en les agulles del rellot-

CERTAMEN LITERARI

ge; les agulles del rellotge que han estat la meua obsessió tot al llarg d'aquests dies.

Jo no sé com és, però en casos i situacions semblants sol comparèixer, com una amable i consoladora companya, la polsosa munió dels vells records. Puntual i amatent, no em va fallar aquesta vegada, i l'infant que vaig ser renaixia dins mi a tall de prodigi. Les contrades de Lluc floreixen de records llunyaníssims, i sense voler, insensiblement, m'hi vaig abandonar. Aquell infant que vaig ser, agombolat dins la nit d'aquesta vall, plena d'un silenci perfecte, només amorosit de picaroleigs llunyans i del degotar de l'aigua en el brollador, aprenia el viu calfred del misteri: pors nocturnes dels passadissos conventuals poblats d'ombres amenaçadores; espantables llegendes de l'era d'Escorca i del Salt de la Bella Dona; perfum de dia de Tots Sants de la cambra dels ex-vots; passejada demorativa, de la mà del pare, fins a la frescor de la Font Coberta; horabaixa en el pujol del Rosari, davant la meravella del Clot d'Aubarca, sonor d'una remor d'aigües fondes; descoberta de l'idil·li del Gorg Blau, avui ja mort i sepultat per sempre, assassinat a mans de la tècnica; exaltació triumfant de la *Salve Regina* en les veus estil·lades dels escolans. Els records floreixen i es multipliquen, i els morts enyorats —quants ja, Déu meu!— acaronen l'infant que jo vaig ser.

Es clar que aquestes cogitacions, mig líriques mig tòpiques, a les quals m'abandonava mentre el rellotge corria, ben poc tenien a veure amb el discurs que estava obligat a preparar, i potser us hauria de demanar perdó per haver-les alludit. Tot i amb això, d'aquí ha sortit el fil d'urgència que, sense pensar-m'hi gaire, m'he resolt a seguir. Perquè al cap i a la fi vaig adonar-me que el món de records que se m'obria al conjur del nom de Lluc no era potser exclusivament meu. Vaig pensar que per ventura aquest món de records podria ésser el de qualsevol mallorquí de qualsevol temps. Lluc és, per Mallorca, un indret de records. L'infant que tots hem estat pujava a Lluc com a la muntanya que li obriria la porta del país de les meravelles; l'home que ara som hi puja en la companya dels seus morts. ¿Qui de nosaltres no ha hagut d'experimentar-ho a la fibra més íntima de l'esperit? Per a tots els mallorquins Lluc és un indret de recordances. Recordances pròpies i recordances heretades a través d'una pausada anella de generacions. No endebades Miquel Costa i Llobera, amb llengua juvenívola i una mica baldufenca, s'exclamava:

Lluc per Mallorca és encara
lo sant racó de la llar,
i dins la llar de la mare,
¿quin cor no es logra escalfar?

Vet aquí, doncs, que aquestes contrades que avui ens han acollit són presents en el fons més entranyable de la nostra història. No de la història que fan els qui regeixen els pobles, sinó de la història que fan els mateixos pobles; la història que fan els homes amb el batec quotidià de la seva vida. Ofrenes, promences, records: l'etern fluir de la sang a dins les venes d'un vell i fatigat país. En el prodigi sempre fresc de la cançó popular, el nom de

Lluc brolla expontàniament, unit als goigs i a les penes, a la tristor i a la picardiosa alegria d'unes vides humils, petites, anònimes:

Sa prenda que més m'estim
a Ciutat la m'han passada.
Verge de Lluc coronada,
a Vós la vos encamín.

Anant a Lluc som passat
per damunt s'era d'Escorca:
bé és veritat que la forca
és feta pels desdixats.

En entrar dins Lluc diré:
bon dia, Verge sagrada.
Si l'any que ve som casada
amb s'homo que més m'agrada,
a veure-vós tornaré.

El nom de Lluc, amb la seva etimologia gairebé solemne, porta un ressò d'enigmes antiquíssims. ¿A quin déu va ser consagrat el bosc que s'enfila per les vessants alteroses? ¿Quin culte s'hi oficiava? ¿Potser fou posat baix del patronatge de l'excelsa filla de Júpter i de Latona, la deesa nocturna que vetllava el misteri de les selves? No era un fet insòlit que els santuaris més prestigiosos del paganisme fossin batejats per la nova fe; aprofitats com si diguéssim, donat que la gent ja hi tenia tirada. I si Sant Jaume de Galícia va ser l'hereu del culte que abans es retia als Diòscurs (segons explica apassionadament el professor Américo Castro), tampoc fóra inversemblant que en el bosc sagrat de Mallorca, un cop emmudits els himnes a llaor d'Artemisa:

Dianam ternerae dicite virgines,

s'alçàs la veu del càntic en honor de Nostra Dona:

Salve, Sancta Parens.

Tant se val. Els pobles, segle rera segle, brufen de mites casolans la seva història; uns mites que sovint esdevenen més reals que la veritat mateixa. Lluc és per als mallorquins la contrada dels records íntims, el bosc sagrat, el fil que lliga generacions i anyades. I la història dels mallorquins hi deixa gota a gota la seva petja. Jo voldria avui rastrejar-hi el testimoni d'una història literària. Una història que, a frec d'ala, ha deixat un poc del seu perfum dins l'aire pur d'aquestes cingleres.

Cap a l'any 1840, uns homes abrandats de fe somiaren tornar a Mallorca la veu que havia perduda. La reneixença del nostre idioma com a vehicle d'expressió en el món de les lletres fou una aventura constel·lada d'entusiasmes a tota prova. L'exemple i la norma venien de l'altra banda de la mar; però els nostres poetes provincials, mediocres i gloriosos, s'hi incorporaren amb tota l'ànima. Ells —mediocres, ja ho he dit, però gloriosos— es trobaven desemparats davant un idioma que estimaven entranyablement, però que calia restaurar i que sense voler els fugia de les mans; unes mans no sempre del tot expertes:

CERTAMEN LITERARI

Foraster llenguatge mena
la mà que en lo nostre escriu,
fent-li dringar la cadena
que el pensament du catiu.

Sigui com sigui, a cops de fe i de tòpics romàntics, d'estantíssima poesia de Jocs Florals, conquistaren una llengua i qui sap si una pàtria, i aleshores pogueren exclamar-se:

Cap nació pot dir-se pobra
si per les lletres reneix;
poble que sa llengua cobra
se recobra a si mateix.

Passats quaranta anys, la Renaixença era ja un fet transcendental i arrelat, no un simple episodi, i una nova generació consolidava i eixamplava els guanyats conquistats pels patriarques. Fou aleshores quan, l'any 1884, amb motiu de la Coronació Pontifícia de la Mare de Déu de Lluc, les dues primeres generacions de la Renaixença —la dels qui l'havien alçada a tall de bandera i la dels qui li donaven el pes i el vol definitiu— s'ajuntaren en una corona poètica que, escolats vuitanta-cinc anys, té ara un emotiu valor de document. Aquest volum —potser ja no en queden gaire exemplars— és una pura delícia. En el títol hi ha una graciosíssima relliscada, que revela fins a quin punt mancava en aquell temps seguretat en l'ús de l'idioma i com encara hi havia molta tasca a fer en aquest sentit. El llibre es titula «Homenatge que dediquen a la Verge de Lluc los poetes mallorquins amb motiu de llur coronació pontifícia», cosa que, gramàtica en mà, vol dir, ni més ni pus, que els qui havien estat coronats pontificiament eren els poetes mallorquins i no la Verge de Lluc.

En el llibre —ja ho hem dit— hi són representats els vells patriarques i els joves d'aleshores, que més endavant donarien encuny al període més brillant de la nostra literatura moderna. Hi són els venerables mestres Tomàs Aguiló, que hi deixà escrit un himne que de fet té molt poc a veure amb l'autèntica poesia; Marian Aguiló, apassionat i directe en uns versos on l'emoció no manca; Josep Lluís Pons i Gallarza, sempre poeta de veres, que elegantitza el sentiment en un dels millors poemes que conté el recull:

Sobre ma espatlla
pesen los anys;
sobre els anys pesen
més los pecats.
Cançons, no en porto,
que els desenganys
fe i poesia
m'han corgelat.

Ma presentalla
ben poc ne val;
feis-la més rica
dins vostres mans.
Jo sols vos porto,
si puc pujar,
un brot de Murta
de Montserrat.

No hi podia faltar Pere d'Alcàntara Penya, que en aquesta circumstància —ell, tan àgil quan es posava a nivell del poble!— volgué escriure una oda en to major, engolada i feixuga. Ni Bartomeu Ferrà, amb unes estrofes sàfiques ben estil·lades; ni Ramon Picó i Campamar, habilitíssim col·lector d'englantines, mestre en aquells romanços històrics que emocionaven el consistori dels Jocs Florals, i que va trobar un tema que li anava com l'anell al dit en la llegenda del Salt de la Bella Dona.

Però no cal repassar tota la nòmina. Devora les pàgines feixugues de tradició floralasca, altres pàgines s'alleugereixen amb la insinuació d'una sensibilitat nova. Un jove de vint anys, Miquel dels Sants Oliver, hi deixa escrit un sonet de bon tremp, on ja hi ha el ressò d'un llenguatge diferent. Un altre jove, Mateu Obrador i Bennàsser, hi deixa testimoni del seu romanticisme temperat, subtil, a vol de cançó. Miquel Costa i Llobera es fa popular —autènticament popular— en aquella cançó dels pelegrins, encara avui ben viva en la boca del poble:

Dins el cor de la muntanya
Mallorca guarda un tresor.
Germans, en santa companya
pugem a la Casa d'or!
Anem amb bandera alçada
com un exèrcit de pau...
Verge de Lluc coronada,
damunt Mallorca reinau!

A la corona poètica de 1884 hi ha altres presències ben curioses. Per exemple, la veuarra camperola de l'insigne mossèn Antoni Maria Alcover, que aleshores, en la flor dels seus vint-i-dos anys, encara no havia descobert que la poesia no li esqueïa, i que va deixar estampats per perpètua memòria uns rodolins d'aquest gènere:

Déu vos salve, mare mia,
de Lluc bella Moreneta,
senyora de la Roqueta,
esglai de la serp impia...

Voldria tenir el cor
que tenen los serafins,
i lo seny dels querubins,
i dels àngels l'arpa d'or.

.

Ales voldria tenir,
com l'aucell més volador,
per escampar ma cançó
d'aquest món fins a la fi.

I trescaria la terra,
i em sentiria tothom,
i faria en vostre nom
quàntre el pecat forta guerra.

L'impur alè de Lusbel
dins l'infern aufegariéu,
dins tots los cors reinaríeu,
i seria el món un cel.

No hi ha dubte que fer poesia tan dolenta com aquesta és prou fàcil; ara, fer-ne de pitjor és pràcticament impossible.

No deixa tampoc d'esser interessant trobar en el llibre de 1884 el nom del furibund castellanista Joan Lluís Estelrich —que, per cert, hi fa paten que manejava amb una certa desimboltura la nostra llengua—, i, sobretot, el nom, gairebé mític, de Josep Maria Quadrado, «renaixentista *malgré lui*», com digué Rosselló-Pòrcel; home de poca fe, que no va arribar a entendre el sentit profund de la Renaixença ni les possibilitats futures de la nostra llengua recobrada, i que, malgrat això, fou el mestre i l'exemple dels homes que feren la Renaixença. Es aquesta una de les poques ocasions en què Quadrado va fer ús del nostre idioma, i per al meu gust el seu poema és un dels millors del recull. Si més no, és ple de dignitat, i no li manca bellesa:

Ama els penyals la Verge sobirana,
que són graons pel cel on resideix;
ama els penyals, i escollint-se peana,
en los de Lluc son trono hi estableix.
Ama els penyals d'on baixa l'aigua viva,
per fer brollar de gràcies manantial.
Ama els penyals, els de pujada aspriva,
que amb fe i treball la súplica més val.

Reina del món amb nom divers tot poble,
com tot estel fent eco als serafins,
Reina del món, en Lluc, en cort tan noble,
coronau-la, plegats, los mallorquins!
Reina en poder, amb or i pedreria,
Reina en amor, amb precís i afecte gran,
reina i patrona coronada sia
com pels passats, pels segles que vindran.

La roda dels anys va fer la seva via, i l'idioma que els homes de la Renaixença havien restaurat conegué moments de glòria. L'any 1934 es va celebrar el cinquantenari de la coronació pontifícia de la Mare de Déu de Lluc, i de bell nou els poetes hi van concórrer amb la seva ofrena. Aquells que feia cinquanta anys s'havien ajuntat per a la primera corona poètica —els qui forjaren la Renaixença— ja eren una memòria venerada i la clara lluïssor d'un exemple. El nou volum es titulava «Corona poètica que dediquen a la Mare de Déu de Lluc en el cinquantenari de la seva coronació pontifícia els poetes de Mallorca», i així almenys quedava ben clar que els coronats no eren els poetes sinó la Mare de Déu. Els nostres escriptors ja navegaven a pler i segurs pels envitricollats rierols de l'idioma.

Eren els anys finals de la beata serenor de la nostra artesana i mai prou lloada «Escola mallorquina»: versos ben fets, llenguatge escollit, harmonia i equilibri, i una polsadeta de vulgaritat. Maria Antònia Salvà és el nom que prestigia, per damunt de tot, el recull. Maria Antònia tenia quinze anys quan va assistir a la diada de la Coronació, i ens n'ha deixat un bellíssim testimoni en el seu llibre de memòries *Entre el record i l'enyorança*. Maria Antònia, massa jove per prendre part a la primera corona poètica, se sentia massa vella a l'hora de participar a la segona:

Regina de muntanya!...
 si a l'hora hagués tengut
 mon flaviol de canya,
 ma veu no hi fora estranya
 i haurien mon tribut.

Avui nova requesta
 els glosadors novells
 torna a cridar a festa
 entorn de vostra testa
 com un esbart d'aucells.

I anc que la musa meva
 ja sent son cap al tard,
 per a volar sens treva
 el plomissol manlleva
 de la llavor del card.

Es impressionant constatar la fidelitat d'aquests poetes de 1934; la veneració que senten per aquells qui els precediren, i la profunda consciència de continuïtat que reflecteixen, el sentiment de la pròpia responsabilitat com a hereus d'una tasca que han de projectar cap al futur. Així, Joan Ramis d'Ayreflor diu:

Aquells qui us feien l'ofrena
 dormen ja en pau —oh, records—,
 mes no es trenca la cadena
 que enllaçaca els vius amb els morts.

I aquesta clara diada
 de rememoració
 bé diu que encesa hem servada
 la llàntia de l'avior...

Feia el temps la seva via,
 darrera un any un altre any,
 però l'amor romania
 y és enguany com era antay.

I així també l'inoblidable Miquel Ferrà, en un poema que és potser el millor del llibre, eleva la seva pregària:

Vull submergir-me en l'ona
 dels beneïts records,
 pregar pels qui us cantaren
 un dia, i ja són morts,
 pels qui plegats encara,
 lluitam, amam, sofrim;
 per la Mallorca vostra
 i allò que més n'estim.
 La pau de ses muntanyes
 dau a sos termes clars,
 dau a ses gents senzilles
 la fe dels alzinars.
 Donau als camps la maina,
 feu l'olivar fruitós;
 dins nostres llars honrades
 servau l'amor de Vós.
 I si eixa terra un dia
 pels nous camins se'n va,
 pels nous camins, Maria,
 donau-li Vós la mà.

CERTAMEN LITERARI

Aquests nous camins no havien de ser precisament de roses. Era a prop l'any 1936 amb el seu trasbals immens; i aquella tasca començada l'any 1840 havia de patir la prova més dura. Quan el 1959 arribaven les noces de diamant de la coronació pontifícia de la Mare de Déu de Lluc, i, amb elles, la tercera corona poètica, la maror —grat sia a Déu— havia estat superada; però l'apaivagada artesanía de l'Escola mallorquina ja era història, i la poesia de postguerra, amb el seu verbalisme apassionat, hi feia acte de presència:

L'espiga,
per Vós, Morena agradosa,
del Pla cap a Lluc s'enfila.

L'espiga,
grans i cors, tots en ordre,
remorosa família,

L'espiga,
espiga a espiga lligada
garba, garbera: vila.

Així diu la lletra que va compondre Bernat Vidal i Tomàs per a acompanyar les espigues trameses per la parròquia major de Santanyí a Santa Maria de Lluc. Mentrestant, Llorenç Moyà primfilava la filigrana barroca de la dècima:

Si no descrosten la lluna
tanta llum m'eixorbarà,
i Tu la dus a la mà
i t'hi mires, Verge bruna.
La lluna, la no ninguna,
¿per què et mira, per què et vol?
Ai gelosia i consol
de la lluna mentidera,
que tota la nit espera
perquè sap que dus el sol.

Però els temps han canviat. Un nou, o almenys renovellat, concepte de la poesia s'obre pas amb empenta juvenívola i capgira violentament els valors tradicionals. La poesia nova ha baixat al carrer; ha obert els ulls a una realitat històrica concreta, a una problemàtica urgent, d'ara i d'aquí, i ha pres partit davant ells. La poesia nova ja no aspira a alçar-se per damunt la mar del món irada, sinó a esdevenir la veu irada d'aquest món. Al cap i a la fi no és més que un antic i noble ofici de poetes.

La poesia nova, amb el seu crit de protesta, de denúncia, i ben sovint d'esperança, és en mans dels més joves. Seria superficial veure-hi només una normal pruija de revolta o de frívola subversió. Jo vull trobar-hi, més aviat, una necessària, inajornable presa de consciència. Si els poetes de 1966 voldrien escriure paraules gruixudes com soques d'olivera, no és per espantar ningú, sinó perquè de veritat en tenen ganes; perquè s'adonen que

això: de...
...l'analfabetisme desaparegut...
...el gran progés econòmic...
...la pau del nostre país...
...mai també com ara...

no és més que el «best-seller»
d'aquesta temporada
i d'un cert vocabulari.

Si els poetes de 1966 es demanen per què el barber, la Marta i el mestre eren els anarquistes del poble, és perquè ells ja no temen el diàleg amb uns determinats morts.

Acab de citar o alludir versos d'alguns poemes que han concorregut, honorant-lo, a aquest certamen literari. Ells poden donar una idea de quina ha estat la seva tònica i el seu nivell. Jo, com a membre del jurat, no puc menys de congratular-me'n i d'agrair a aquests poetes de la darrera promoció la seva concurrència gairebé massiva. Es la primera vegada que la poesia nova apareix, a Mallorca, com una realitat abassegadora i incontrastable. Que això hagi tingut lloc en aquest indret de recordances, en aquest bosc sagrat de la nostra illa que va aixoplugar els poetes de 1884, els de 1934, els de 1959 i, ara, els de 1966, és una circumstància gairebé emocionant, que em donaria peu a desplegar una pomposa retòrica que, a benefici de tots, preferesc estalviar-vos.

M'abelleix, però, veure aquests poetes, els enlevitats barons de la Renaixença, els pulcres i sensibles orfebres de l'Escola mallorquina, els qui congreïren la seva vocació dins la nit i el desempar de la postguerra, i aquests joves espitrellats amb el «no» a flor de llavi, formant les anelles d'una sola cadena, cadascú en el seu lloc perquè tots saberen dir la cançó del temps que els pertocava.

El filar pertinaç de la Balanguera no s'ha interromput, i una visió sempre nova, sempre anhelada i entranyable, fa bategar el cor de la vella Parca popular, mentre les generacions avancen cap a la mort. En aquest filar pertinaç, constant per damunt de malvestats i de dissorts, hi ha la més alta penyora de fidelitat. Fidelitat a un poble, a una llengua i a una història, que uneix els poetes d'abans i els poetes d'ara. Fidelitat que, esperançadament, somiam mantinguda

com pels passats, pels segles que vindran.

Josep Maria LLOMPART

LES EXPOSICIONS

Exposició col·lectiva al Cercle de Belles Arts

Va resultar ben interessant l'exposició que ens oferí el Cercle de Belles Arts. Una exposició que bé es podria considerar com a resum de les que s'han celebrat durant aquesta temporada 1965-66, puix que la majoria d'artistes pintors participants havien mostrat les seves obres en altres exposicions individuals.

Prengueren part en aquesta exposició els artistes Caty Juan, Zoltan I. Poharnok, Ramon Nadal, Ventosa, Lluís Andreu, Joan Gibert, Manuel Pujol, Matias Mandilego, Miquel Llabrés, Gaspar Riera, Richit Miller, Xam, Coves, Jacobson i els escultors Miquel Morell i Joan de Juan.

Les tècniques i tendències més variades es donaren cita en aquesta exposició. En volem deixar constància, donat el seu interès.

Eduard Encinas a les Galeries Quint

Per primera vegada exposà a la nostra ciutat el pintor Eduard Encinas. Va ser una exposició prou variada, comparant unes teles amb altres. Hi havia quadres d'un constructivisme extrem i altres s'una pinzellada ben senzilla i donada amb atreviment i encert.

Encinas és d'aquells pintors que aconseguen pau dins les teles.

Inactivitat a les Galeries d'Art

Pels messos d'estiu les Galeries d'Art resten inactives si les comparem al que ens tenen acostumats les temporades d'hivern quan les exposicions són quasi continuades. Pels mesos de juliol i agost les Galeries tenen obra permanent d'un determinat artista o bé d'alguns. Esperem que en començar la nova temporada veurem bones exposicions.

El Cercle de Belles Arts al «Casal Balaguer»

Per al proper «Saló de Tardor» el Cercle de Belles Arts té prevista la inauguració del seu nou domicili al denominat «Casal Balaguer».

El Cercle de Belles Arts s'ha proposat com a norma que la ciutat de Mallorca es col·loqui entre les capitals que més preocupació sentim per les coses de l'esperit.

Ariel, nova Galeria d'Art

Palma compta amb una nova galeria d'art denominada «Ariel». Tendrà permanentment obres dels pintors Agullo, Alcain, Almela, Beulas, Brotat, Carreño, Casani, Covas, Ferrer Guasch, García Llord, Hurtuna, Glòria Merino, Begoña, Izquierdo, Ritch Miller, Rivera Bagur, Ruiz de la Prada, Gerard Sala, Sanjuan, Soler-Jové, Soriguera, Torrent, Torre Cavero, Velez i Xam.

Felicitam ben cordialment la direcció d'aquesta nova galeria li desitjam vida al servei de l'art, i la revista «LLUC» li obre les columnes d'aquestes Exposicions.

Pep Bauçà i Pisà

FABRICA DE CADENAS, ORO
PLATA Y OTROS METALES

Hija de

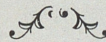
Claudio Pomar

Sucesores de la Casa
I. POMAR E HIJOS
Fundada en 1866

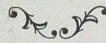
Fábrica y Oficinas: Francisco Pizarro, 1001 - B.
Tels. 25651 - 14642. Apartado 107
PALMA DE MALLORCA

Fábrica de Licores

Antonio Morey

La Bolsa de los Licores

S. José, 15 - Teléf. 69

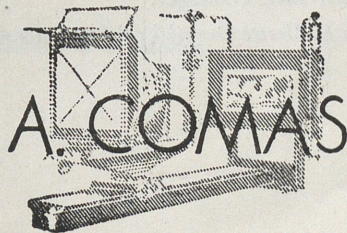
Binisalem

**PLATERIA VARIOS ESTILOS,
ORFEBRERIA ARTISTICA,
ESPECIALIDAD EN OBRAS
DE ARTE RELIGIOSO**

**JOYERIA CODA DE
LUIS CODA
Y CIA.**

**BROSSA Y JAIME II
TEL. 12517
PALMA DE MALLORCA**

Fotograbados

Reproducción de transparencias en color
Misión, 61 - interior. Tel. 13952 - Palma

H O M E N A T G E

Joan Soler-Jové: «Collage».

Medalla L. Mestre Castellvi del I Concurs de Pintura celebrat a Ciutat de L'Hospitalet.

A JOAN SOLER JOVE

*per la seva obra premiada en el
I Concurs de Pintura «Ciutat
de L'Hospitalet» amb la meda-
lla «L. Mestre Castellvi»*

Sempre m'ha subjugat la fantasia
Oblidar les burxades del moment,
Llaurar amb versos el món de cada dia,
Enlairar sol i lliure el pensament...
Res d'això, o ben poc, mai se'm donava!

Junyit sempre a galeres com esclau
O voltat de dolor i d'injustícia
Visc tothora fent guerra i vull la pau!
En indrets de pesombre i de brutícia...

Per això, quan he vist els teus collages
On dones testimoni del present
Entre boires de somni i poesia,
Tot de cop m'he trobat sincerament
Amb el món imprecís que perseguia!

Francesc d'A Marcè

Perlas Manacor, S. A.

ALTA FANTASIA - PERLAS - JOYERIA

Pl. Pío XII, 9 - Tel. 16548

PALMA DE MALLORCA

Telegramas: PERMASA

Casa Central: Pl. Rector Rubí, 8

Tel. 143 (3 líneas)

MANACOR (Mallorca)

DAES

CONFECCIONES Y BORDADOS

Colón, 32 - Tel. 11358

PALMA DE MALLORCA

GESTORIA

Antonio Ferrari

Sirena, 7 - INCA

CREDITO BALEAR S.A.

Fundado en el año 1872

PALMA DE MALLORCA

Agencias Urbanas en Palma

y Sucursales en las Baleares y Madrid.

Aprobado por el Banco de España con el n.º 1593

Taller Mecánico

Hijos de Jacinto Soberats

Venta Motores y Bombas

Guarch

Mayor, 45 - Teléf. 85

La Puebla

CERERIA BARCELO

Velas litúrgicas, calidades para la
Santa Misa y Exposición del Santísimo

Olmos, 116

Palma de Mallorca

**GALLETAS QUELY
Y CA'N GUIXA**

Sólo fabrican calidad

Hija de Sebastián Falconer

Almacén de Cordeleria - Alpargateria

Sindicato, 66 - Teléf. 22067 - Palma

FAJAS REINA

JOSE TOUS FERRER, 1

TEL. 16033 - PALMA

Cordeleria

Catalá y Riutort, S. L.

Lonjeta, 14 - Teléf. 21761

Palma de Mallorca

BANCA MARCH

CAPITAL: 300.000.000 de pesetas
totalmente desembolsado

RESERVAS: 539.000.000 de pesetas

Domicilio Social:

PALMA DE MALLORCA

San Miguel, 17 - Teléfono 24805 (5 líneas)

Apartado de Correos 672

Agencias Urbanas:

Puerta de San Antonio, Plaza de Pío XII,

Calvo Sotelo, 202 (El Terreno), Avenida

Bartolomé Riutort, 57 (Ca'n Pastilla) y

Calle Neira (San Jordi)

SUCURSALES:

BARCELONA, C. Balmes, 195

Agencia Urbana, Avda. de Madrid, 188

Binisalem, Capdepera, Felanitx, Inca, La

Puebla, Llucmajor, Manacor, Montuiri, Mu-

ro, Petra, Porreras. San Juan, San Lorenzo

y Tarrasa (Barcelona)

Realiza toda clase de operaciones de

BANCA BOLSA CAMBIO

Cámara acorazada con compartimientos
de alquiler

(Aprobado por el Banco de España, con el n.º 5.043)

Tienda Panadería Lluc

- El peregrino podrá encontrar toda clase de comestibles.
- Bocadillos para excursiones variadísimos.
 - Pan y toda variedad de pastas mallorquinas; cocas de verdura, ensaimadas, etc.
 - Una especialidad en embutidos mallorquines.

Tienda horno Lluc - Tel. 6

Servicio de comunicación con el Santuario de Lluc

PALMA - LLUC
(Autocar directo)

Salida a las 17; llegada a las 18'45 (Días laborables)
Salida a las 15; llegada a las 16'45 (Días festivos)

LLUC - PALMA
(Autocar directo)

Salida a las 8'20; llegada a las 10 (Días laborables)
Salida a las 13; llegada a las 14'30 (Días festivos)

PALMA - LLUC
(Tren y autocar)

Los trenes de Palma-Inca de las 9 y de las 15, enlazan con los autocares de Inca-Lluc.

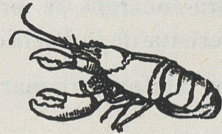
LLUC - INCA

Salida a las 8'20; llegada a las 9'10
Salida a las 17; llegada a las 17'50

INCA - LLUC

Salida a las 10; llegada a las 10'50
Salida a las 17; llegada a las 18'50

Bar Restaurante Lluc y Hostería Font Cuberta

Dos lugares pulcros y económicos al servicio del peregrino.

Cocina especial española y francesa. Espléndidos salones donde se sirve con

PULCRITUD Y ECONOMIA,

TODA CLASE DE COMIDAS, ALMUERZOS, REFRESCOS, ETC.

También se preparan, a petición, comidas para EXCURSIONES, meriendas, etc.

En ambos lugares, servicio de BAR.

Para Bodas y comuniones, servicios especiales.

Nota. — Es conveniente para grandes banquetes de comuniones, bodas, reuniones, etc., avisar con 48 horas de anticipación.

Restaurante Lluc - Tel. 9

SANTUARIO DE NUESTRA SEÑORA DE LLUC

HORARIO DE MISAS

Laborables:

6'30
7
7'30 (cantada por los blavets)
8'15
12'15
20'30

Festivos:

6'30
7
8
9
10'30 (misa mayor)
12
13
17
19'30

FUNCIONES RELIGIOSAS

Laborables: a las 20 horas
Sábados: a las 19'30 (sabatina solemne)
Festivos: a las 19'45

Canto de la salve (meses de mayo a octubre): a las 13.

Para encargos de misas, salves, Tedeums de acción de gracias, etc., dirigirse a la sacristía de la Basílica.

Por teléfono: llamar al núm. 4 de Lluc.

HOSPEDERIA

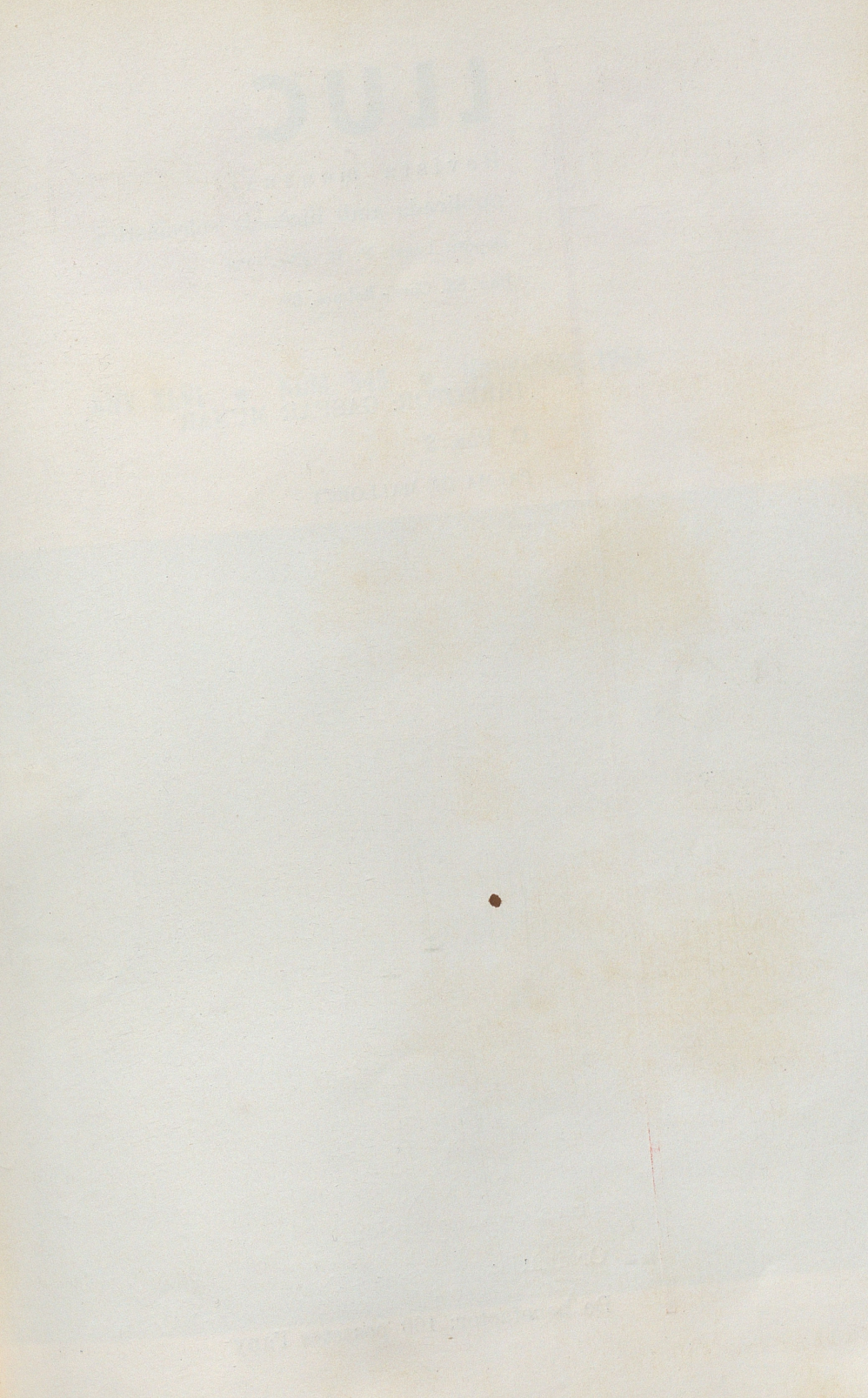
Se ruega a los peregrinos encarguen sus celdas con anticipación. Envíen su solicitud a:

P. Administrador del Santuario - LLUC

especificando claramente número de personas que piensan trasladarse, clase de celda que desean, etc.

Recibirán contestación, según las disponibilidades de alojamiento del momento.

Despacho de celdas: de 9 a 13 y de 15 a 19'30.

LLUC

Revista mensual
publicada amb llicència eclesiàstica

Depòsit Legal: P. M. 276 - 1958

Imp. SS. Cors - Balmes, 89

DIRECTOR: GASPAR MUNAR

C. Paz, 3

PALMA DE MALLORCA

Preus de subscripció:

Ordinària: 50 pessetes l'any

De benefactor: 100 pessetes l'any